

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Høringsnotat

Høringsnotat - Kirkelig medvirkning ved gravferd når den ønskes avsluttet med kremasjon og askespredning

Bakgrunn

I forbindelse med Endringer i gravferdsloven og enkelte andre lover, vedtok Stortinget 8. juni å ta ut av gravferdsloven bestemmelsene om kirkelig medvirkning ved askespredning, jf. Innst. 393 L (2010-2011), jf. Prop. 81 L (2010-2011). Det gjelder § 9 sjette ledd og § 20 annet ledd femte punktum, som ble opphevet med virkning fra 1. januar 2012. Disse lyder: (De aktuelle ledd som er opphevet er understreket)

§ 9. Hvem som sørger for gravferden.

Den som har fylt 18 år, kan i skriftlig erklæring fastsette hvem som skal ha rett til å sørge for gravferden. Erklæringen skal være underskrevet og datert.

Dersom det ikke foreligger erklæring som nevnt i første ledd, har avdødes nærmeste etterlatte over 18 år i følgende rekkefølge rett til å besørge gravferden: ektefelle, barn, foreldre, barnebarn, besteforeldre, søsken, søskens barn og foreldres søsken. Ektefelles rett etter første punktum gjelder likevel ikke dersom ektefellene på tidspunktet for dødsfallet var separert ved dom eller bevilling. Ektefelles rett etter denne bestemmelsen gjelder tilsvarende for person som levde i ekteskapslignende eller partnerskapslignende samboerskap med avdøde da dødsfallet fant sted.

Ved uenighet om hvem som skal sørge for gravferden, treffes nødvendig avgjørelse av kommunen på grunnlag av bestemmelsene i første og annet ledd. Avgjørelsen kan ikke påklages.

Den som besørger gravferden skal gis anledning til å være ansvarlig for graven, med mindre noen etterlatte skriftlig krever spørsmålet avgjort av kommunen.

Dersom ingen sørger for gravferd, skal denne besørges av kommunen hvor avdøde hadde bopel ved dødsfallet, eller om avdøde ikke hadde bopel her i landet, av den kommunen hvor dødsfallet fant sted. Kommunen kan kreve utgiftene ved gravferden dekket av dødsboet.

Når det ønskes kirkelig medvirkning ved gravferden, skal den som sørger for gravferden gi melding om gravferden skal avsluttes med kistebegravelse eller kremasjon og urnesettelse.

§ 20. Privat gravsted og spredning av aske.

Når særlige grunner foreligger, kan fylkesmannen gi tillatelse til at private får anlegge gravplass på egnet sted for nedsetting av askeurne. Fylkesmannen kan sette vilkår for tillatelsen.

Fylkesmannen kan etter søknad fra person som har fylt 15 år, gi tillatelse til at den som skal sørge for vedkommendes gravferd sprer asken for vinden. Tillatelse kan også gis etter vedkommendes død når det godtgjøres at avdøde ønsket askespredning. Slik tillatelse kan også gis for aske etter barn når nærmeste etterlatte ønsker det. Fylkesmannen kan sette vilkår for tillatelsen. Ved slik gravferd kan det ikke kreves kirkelig medvirkning.

Postboks 799 Sentrum	E-post: post.kirkeradet@kirken.no	Telefon: 23 08 12 00
Rådhusgata 1-3	Web: www.kirken.no	Telefax: 23 08 12 01
0106 OSLO	Org. nr.: 970 550 259	Bankkontonr: 8276 01 00362

I Alminnelige bestemmelser til gravferdsordningen er det i pkt 6 henvist til gravferdslovens bestemmelse: ”Om spredning av aske sier gravferdsloven: Ved slik gravferd kan det ikke kreves kirkelig medvirkning (gravferdsloven § 20 siste punktum og § 9 siste ledd).” Det er alt som står.

Siden disse bestemmelser er tatt ut av gravferdsloven, og vil tre i kraft 1.1.2012, må Kirkemøtet regulere dette gjennom det særskilte kirkelige regelverket. Det vil da være naturlig å legge inn en bestemmelse om dette i nevnte pkt. 6.

Spørsmålet vil da være hvordan dette skal reguleres, om det skal åpnes for kirkelig medvirkning ved gravferdshandlingen når denne skal avsluttes med askespredning, eller om askespredning ikke lar seg kombinere med liturgien for kirkelig gravferd.

Videre må en også eventuelt ha en bestemmelse som gjelder kirkelig medvirkning ved selve askespredningen, jf. kirkelig medvirkning ved urnenedsettelse. Ved urnenedsettelse heter det i Veiledningen i Gudstjenestebok for Den norske kirke, del II: ”Urnedsettelse brukes der det er ønske om det, og vanligvis er det ingen kirkelig medvirkning ved denne handling.”

Her vil det i stor grad være opp til lokale tradisjoner om presten er med ved selve urnenedsettelse. På steder det kremasjon og urnenedsettelse benyttes ofte, er det svært sjelden at prestene deltar, men enkelte prester deltar i større grad enn andre, og det er utviklet lokale liturgier for dette som er i tråd med gravferdsliturgien av 2003. Ordningen gjelder ved urnenedsettelse og sier intet om medvirkning i forbindelse med askespredning.

Tidligere behandling av spørsmålet om kirkelig medvirkning ved askespredning

a) Kirkemøtet 1994 - ny gravferdslov

Da Kirkemøtet i 1994 behandlet spørsmålet om askespredning i forbindelse med ny gravferdslov, anførte Kirkemøtet i sin uttalelse sterke teologiske innvendinger mot askespredning både ut fra skapertroen og oppstandelsestroen, jf. protokollen fra KM sak 11/1994 s. 199ff.

”Mennesket er etter bibelsk syn skapt av Gud som en unik enhet av ånd og materie, det sjelelige og det legemlige ... Det er derfor helt utenkelig at den kristne gravferdsliturgien skulle kunne avsluttes med en symbolhandling med liket som på radikalt vis bryter med hele liturgiens innhold ... Fra kirkens side må det derfor sies klart at askespredning ikke lar seg kombinere med liturgien. Skulle askespredning bli tillatt, så har man ved å velge denne avsluttende handling med den døde, også valgt bort kirkens gravferdsrituale.”

Videre heter det i Kirkemøtets uttalelse:

Departementet har fulgt opp reaksjonene fra Kirkerådets side og derfor foreslått at en ikke kan kreve kirkelig medvirkning ved gravferd med askespredning. Dette gjelder både selve gravferden og når asken skal spres.

Slik bestemmelsen er formulert kan det ikke kreves kirkelig medvirkning i gravferd som skal avsluttes med askespredning. Det er imidlertid intet forbud mot at slik medvirkning kan gis. Uten at det blir gitt bestemmelser om dette, vil det være tenkelig at noen prester vil medvirke, mens andre ikke. Dette vil på bakgrunn av den vurdering som er gitt ovenfor, om innholdet i kirkens gravferdsrituale, være en uholdbar situasjon. Dersom bestemmelsen om askespredning blir vedtatt, vil derfor Kirkemøtet måtte vurdere å ta inn en bestemmelse i veiledningene til gravferdsliturgien som forbyr kirkelig medvirkning. En slik bestemmelse bør også tas inn i Tjenesteordning for menighetsprester.

Kirkemøtet vil tilrå at siste setning i 2. ledd endres til:

I slike tilfeller kan kirkelig gravferd ikke forrettes.¹

Bestemmelsen i § 20, 2. ledd gjør det nødvendig at den som sørger for gravferden, jf. § 9, gir melding om på hvilken måte gravferden skal avsluttes.

Bestemmelser om dette må tas inn som 4. ledd i § 9.

---

¹ Under Kirkemøtets votering var det 21 deltakere som stemte for at denne setningen ikke skulle tas inn i gravferdsloven.

Når det ønskes kirkelig medvirkning ved gravferden, skal den som sørger for gravferden gi melding om gravferden skal avsluttes med kistebegravelse eller kremasjon og urnenedsettelse.

Stortinget tok dette til følge, men stortingskomiteen tolker bestemmelsen slik at det vil være opp til den enkelte prest selv å avgjøre om han vil delta i en slik gravferd, jf. Innst. O. nr. 46 (1995-96 s.31):

Komiteens flertall...er kjent med at man i land som det ut fra vårt trossamfunn er naturlig å sammenlikne seg med, slik som Sverige og Danmark, har kirkelig medvirkning under gravferdshandlinger i forkant av kremasjon også i tilfeller hvor asken vil bli spredt for vinden. Flertallet forstår lovbestemmelsen dit hen at det ikke kan kreves kirkelig medvirkning, men at den enkelte prest selv avgjør om han vil delta i slik gravferd” (vår understrekning)

Dette er en tolkning som neppe kan sies å ligge innenfor den forståelse som Kirkemøtet ga uttrykk for. Kirkemøtets formuleringer må forstås slik at §§ 9 og 20 må holdes sammen. Det vil si at når det ønskes kirkelig medvirkning, finnes kun to alternativer, kistebegravelse eller kremasjon med urnenedsettelse. Med en slik formulering er askespredning ikke et reelt alternativ, og dette er tatt inn i § 20, med formuleringen ”ved en slik gravferd kan det ikke kreves kirkelig medvirkning”. Kirkemøtet ønsket en tydeligere formulering, men det er neppe grunnlag for å tolke bestemmelsen annerledes enn det Kirkemøtet ga uttrykk for i formuleringen ”i slike tilfeller kan kirkelig gravferd ikke forrettes”.

Praksis senere har vært at det har forekommet kirkelig medvirkning ved gravferd, selv om gravferden skulle avsluttes med askespredning. Dette er gjort fordi man har trodd at bestemmelsen skulle forstås i tråd med stortingskomiteens tolkning. Men når det gjelder liturgiske ordninger, er den myndigheten delegert til Kirkemøtet, og stortinget har ingen myndighet verken til å gi bestemmelser om dette eller til å tolke hvordan kirkelig vedtatte bestemmelser innenfor liturgifeltet skal tolkes eller praktiseres.

b) Kirkemøtet 2002 - ny gravferdsliturgi

Da Kirkemøtet behandlet ny gravferdsliturgi i 2002, ble spørsmålet igjen reist i forbindelse med utformingen av de Alminnelige bestemmelser for gravferd.

Kirkerådet hadde i sitt framlegg til Kirkemøtet følgende formulering: ”Kirkelig gravferd kan ikke på noen måte kombineres med askespredning”, og henviste til Kirkemøtets behandling av spørsmålet om askespredning i 1994. Denne formuleringen ble ikke inntatt i KM-komiteens merknader til de alminnelige bestemmelser, men komiteen ba i pkt. b om at BM så nærmere på dette:

B. I bestemmelsen punkt 6 tredje ledd berøres *gravferd med askespredning*. Ved fremleggelsen av saken for Bispemøtet er dette punktet slik det da forelå, kommentert slik: Punktet ”er nytt og svarer til kirkens standpunkt i forbindelse med den lovmessige hjemling av ordningen med askespredning. Punktet er nødvendig, fordi gravferdsloven kan tolkes slik at det er opp til den enkelte prest å ta standpunkt til om han/hun vil medvirke.” Kirkerådet endret ordlyden i skjerpene retning. Da begrunnelsen av de alminnelige bestemmelser ikke er blitt videreført i saksutredningen for Kirkemøtet, finner komiteen at en i denne omgang bør nøye seg med, av informasjonshensyn, å ta inn en passus som bygger på gjeldende bestemmelse i gravferdsloven. ”Om spredning av aske sier gravferdsloven: Ved slik gravferd kan det ikke kreves kirkelig medvirkning (gravferdsloven § 20, siste punktum).”

Komiteen peker på nødvendigheten av at kirkelige myndigheter, i første rekke Bispemøtet, drøfter saken videre på bakgrunn av tidligere kirkelige uttalelser og kommentarer, med sikte på en nærmere avklaring.

Saken ble oversendt Bispemøtet, som ikke fant tid til å foreta en utredning om dette på det tidspunktet.

c) Endringer i gravferdsloven 2010

FAD sendte 30.juni 2010 ut på høring Forslag om endringer i gravferdsloven og kirkeloven. Sammenfatning av høringsmaterialet foreligger i et eget dokument fra FAD oktober 2010, som ble behandlet av Kirkemøtet 2010, sak KM 09/10.

I Kirkemøtets enstemmige vedtak heter det i pkt. 6:

Kirkemøtet mener det er behov for å se nærmere på kirkens ordning for vigsling av kirkegård, jf. komiteens merknader i kap. 4.5 og kirkens eventuelle medvirkning ved askespredning i kap 4.7 og 4.8.1 og ber Kirkerådet følge opp disse spørsmål.

I Kirkemøtekomiteens merknader til kap. 4.8.1 (s.169) heter det bl.a.:

Departementet foreslår at § 20 annet ledd siste punktum og § 9 sjette ledd oppheves, slik at eventuell kirkelig medvirkning ved gravferd som avsluttes med askespredning og evt. ved selve askespredningen kun reguleres i det særskilte kirkelige regelverket.

De fleste høringsinstansene gir sin tilslutning til dette, men enkelte mener at det bør komme tydelig frem i gravferdsloven at askespredning ikke kan kombineres med kirkelig medvirkning ved selve gravferdseremonien. Det har imidlertid ikke vært drøftet eller fastsatt noen ordninger for om kirken skal delta ved selve askespredningen.

Komiteen støtter forslaget og mener bestemmelser om dette bør reguleres i det særskilte kirkelige regelverket, for eksempel i gravferdsordningen og/eller i tjenesteordningen for menighetsprester. Komiteen anser at askespredning teologisk og historisk er en gravferdsform som ligger fjernt fra den kristne gravferdstradisjon, men mener kirken bør kunne medvirke ved en gravferdsseremoni hvor asken i ettertid skal spres. Dette må utredes nærmere og i tilfelle reguleres i den særskilte kirkelige lovgivning. (vår understrekning)

I innstillingen frå kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i gravferdsloven (Innst. 393 L (2010 -2011) uttalte komiteen vedrørende lovregulering av kirkelig medvirkning ved askespredning følgende:

Komiteen registrerer og forstår at mange prester har ulikt syn når det gjelder deltakelse ved askespredning, dette ut frå egne teologiske overbevisninger. En oppheving av § 20 annet ledd femte punktum vil innebære at prester ikke har reservasjonsrett til å delta ved askespredning dersom dette ikke blir ivarettatt gjennom kirkelig forordning.

Komiteen har merket seg og er positiv til at både Kirkemøtet og Presteforeningen i høringsuttalelsene er opptatt av at den hjemmelen som tidligere lå i § 20 annet ledd femte punktum, blir ivarettatt gjennom kirkelig forordning.

Det kan være litt vanskelig å tolke komiteens begrunnelse. Det har ikke fra kirkens side vært tale om at prester har hatt reservasjonsrett, siden en kirkelig gravferd kun kan forrettes dersom den skal avsluttes som kistebegravelse eller kremasjon og urnenedsettelse, jf. gravfl. § 9. Det vil si at kremasjon med askespredning ikkje har vært et alternativ.

Når komiteen videre bruker betegnelsen ”reservasjonsrett til å delta ved askespredning”, kan det forstås slik at bestemmelsen her gjelder å delta ved selve askespredning, noe som kirken ikke har ansett som naturlig. Dette har ikke vært sett på som en aktuell mulighet eller som en tjenesteoppgave for presten. Om det har vært tolket slik, da hadde det kanskje vært naturlig med en reservasjonsrett.

Dette er likevel av mindre betydning. Hovedformålet nå er å finne fram til en kirkelig forordning som gjør det tydelig hvordan kirken stiller seg til askespredning, og om det i tilfelle skal være mulig å få en kirkelig gravferd dersom den skal avsluttes med kremasjon og askespredning, og hvordan prestene skal forholde seg mht. deltakelse ved selve askespredningen.

Status pr. i dag

Når det gjelder kirkelig medvirkning ved *selve* askespredningen, uttalte Kirkemøtet i 1994 (Sak 11/94):

Med hensyn til askespedning vil en ikke kunne kreve kirkelig medvirkning. Kirkegårdsmyndigheten og ansatte på kirkegården bør ikke forpliktes til å påta seg oppgaven. Det vil også være utilfredsstillende at de pårørende får utlevert urnen og selv forestår askespredningen. Etter Kirkemøtets mening må det være offentlige myndigheter som foretar askespredning, f.eks. politi eller lensmann. Dette må inngå i de vilkår fylkes-mannen setter, jf. § 20, 1. ledd. (s.201)

I de bestemmelsene som er fastsatt og de vilkårene fylkesmennene har satt mht. askespredning, viser at askespredningen i hovedsak foretas av familien og nære venner til avdøde. Offentlige myndigheter deltar svært sjeldent, og det samme gjelder eventuell medvirkning ved prest eller diakon.

Som nevnt ovenfor har praksis i kirken og blant prester på dette felt vært noe ulik. I noen tilfeller vil presten ikke få kjennskap til at urnen ikke skal settes ned i jorden, men spres for vinden, før etter at gravferden er gjennomført. Enkelte andre prester har trodd at dette er det opp til den enkelte prest å avgjøre, jf. stortingskomiteens merknader ovenfor, og da vurdert om grunnlaget var til stede for en kirkelig gravferd, og eventuelt tatt dette opp med prosten eller biskopen

Uansett hvordan dette har vært praktisert, og det har neppe vært mange tilfeller, er det behov for tydeligere bestemmelser om dette og en mer ens praksis. Det gjelder både å gi pastorale anvisninger og eventuelt også utarbeide en liturgi/ordning for askespredning.

Spørsmålet nå er om Kirkemøtet bør opprettholde bestemmelsen om at kirkelig medvirkning ved gravferd som skal avsluttes med askespredning ikke er mulig, eller om det bør åpnes for at dette kan skje ved prestens avgjørelse etter samtale med de pårørende, eller ved at det må innhentes tillatelse fra biskopen, eller at det ikke tas inn noen bestemmelser om dette i det hele tatt. Det vil da si at de pårørende selv avgjør om det skal være kistebegravelse, eller kremasjon med urnenedsettelse eller askespredning. I de fleste tilfeller vil slike spørsmål bli drøftet med presten, og presten vil kunne gi veiledning og råd, men at det vil være opp til de pårørende å ta endelig stilling til gravferdsform. Det vil da også i tilfelle kunne avgjøres av presten om han eventuelt skal være med ved selve askespredningen.

Dersom en åpner for kirkelig deltakelse ved askespredning bør det også vurderes om prester og eventuelt diakoner skal kunne reservere seg for å forrette i en gravferd.

Aktuelle bestemmelser i pkt. 6 i Alminnelige bestemmelser vil kunne lyde:

Første punktum kan lyde:

Når det ønskes kirkelig medvirkning ved gravferden, skal den som sørger for gravferden gi melding om gravferden skal avsluttes med kistebegravelse eller kremasjon og urnenedsettelse.

Deretter foreslås eventuelt en av følgende formuleringer:

a) Dersom gravferden ønskes avsluttet med askespredning, kan kirkelig gravferd ikke forrettes.

b) Dersom gravferden ønskes avsluttet med askespredning, avgjør presten om det er grunnlag for kirkelig medvirkning ved gravferden.

c) I særlige tilfeller kan biskopen gi tillatelse til annen gravferdsform, f.eks. askespredning.

Vurderinger

Når Kirkemøtet skal vurdere hvorvidt det kan være grunnlag for kirkelig medvirkning, vil det være nødvendig å se på teologiske og læremessige momenter, men også historiske, sjelesørgeriske, psykologiske og samfunnmessige faktorer, erfaringer som gjelder sorgbearbeide osv. Mange vil gi uttrykk for at de finner det problematisk dersom det skulle bli lov til å spre asken på steder og områder som benyttes av allmennheten til rekreasjon og friluftsliv. Men det er neppe miljømessige grunner for å nekte askespredning.

Kirkens ritualer i forbindelse med død og valg av gravferdsordninger har nær sammenheng med kirkens syn på døden og troen på legemets oppstandelse.

Det kan være ulike grunner for at personer og pårørende ønsker askespredning, og et avgjørende spørsmål er om det er grunnlag for kirkelig medvirkning, eller om det må forstås slik at en dermed har valgt en gravferdsform som ikke lar seg kombinere med kirkens tro og synet på legemets oppstandelse.

Noen teologiske og historiske momenter

Da Kirkemøtet i 1994 behandlet spørsmålet om askespredning i forbindelse med ny gravferdslov, benyttet Kirkemøtet som begrunnelse for ikke å tillate askespredning at det er ”en symbolhandling med liket som på radikalt vis bryter med hele liturgiens innhold...det må derfor sies klart at askespredning ikke lar seg kombinere med liturgien.”

Den symbolske handling som fortettes i jordpåkastelsen, ”Av jord er du kommet. Til jord skal du bli. Av jorden skal du igjen oppstå”, har historisk vært utført på kirkegården når kisten er senket helt ned. Dette er en sterk symbolsk handling med solid feste i den kristne gravferdstradisjonen. Den symbolske handling som foregår og de tekster og bønner som satt opp til bruk ved graven har kistebegravelse som ramme.

Jordpåkastelsen ved kremasjon foregår inne i krematoriet eller i kirken/gravkapell og kisten senkes eller kjøres deretter til krematoriet. Pkt. 18 i Ordning for gravferd - Bønn ved gravstedet - er da utelatt.

Spørsmålet er om dette bør kunne utvides, både i forbindelse med urnenedsettelse og også ved askespredning. Det synes heller ikke å være entydig at askespredning bryter med hele liturgiens innhold eller må betraktes som en bevisst avvisende holdning til kristen tro og virkelighetsoppfatning, jf. Knut Alfsvåg: *Avvisning eller aksept? Kirkens holdning til kremasjon og askespredning i historisk og aktuelt perspektiv*. Tidsskrift for praktisk teologi nr 2/2006.

Dette reiser teologiske spørsmål om legemets oppstandelse, og om sammenhengen mellom det jordiske og det himmelske legemet – i brudd og kontinuitet - som Paulus i symbolspråk fremholder i 1. Korinterbrev 15, blir svekket (v. 42-45). Gnostisisme av eldre og nyere årgang kan få næring ved at en kropp kremeres og asken spres for vinden. I kirkens historie har både kremasjon og askespredning vært sett på som ikke-kristne gravferdsformer. Gravferdsskikker endrer seg og er kulturelt betinget. Men uansett gravferdsform, vil kirken hevde at Gud i sin allmakt vil kunne reise opp et menneske på Oppstandelsens dag, og kirken vil også kunne forkynne det kristne oppstandelseshåpet, selv om legemet er kremert og spredt for vinden. Når kremasjon i dag anses ikke å stride mot kirkens oppstandelsestro, vil det kunne være vanskelig å godkjenne urnenedsettelse, men ikke askespredning.

I andre lutherske kirker, synes det i liten grad å være forbud mot kirkelig medvirkning når kremasjon skal avsluttes med askespredning. I Sverige er det en forholdsvis liberal praksis både med askespredning i naturen og også på egne områder, minnelunder, på kirkegården. I USA er askespredning nå den vanligste gravferdsformen, og her er det også anledning til å sette opp avdødes navn på en minneplate.

Noen sjelsesørgeriske og sorgbearbeidende momenter

Det kan være ulike årsaker til at noen ønsker askespredning. Det kan være grunner som at en ikke ønsker å bli gravlagt på en gravplass eller kirkegård, en har ingen familie, eller en ønsker ikke å pålegge de etterlatte å måtte stelle graven, en vil ikke være til bry for sine etterkommere. Andre kan ha steder i naturen eller på havet som de har en spesiell tilknytning til og derfor gjerne vil gravlegges der. Dette er ofte knyttet til hytteområder eller utsiktssteder på fjellet. Dessuten er det en del som vil ha en anonym gravplass, andre vil sette sitt personlige preg på alt og også bestemme selv hvor en skal spres for vinden og noen anser at dette vil være økonomisk fordelaktig.

Begrunnelsen kan være et ikke-religiøst livssyn, men også være religiøst motivert, preget av enten nyreligiøse, økosofiske og panteistiske forestillinger eller ønske om å gå opp i det store Altet. Mange av disse forestillingene vil ofte kunne ligge ganske fjernt fra troen på legemets oppstandelse og det evige liv.

Dersom avdøde eller de pårørende ønsker en gravferd som ligger fjernt fra innholdet i en kristen gravferd, vil presten måtte vurdere om det er grunnlag for kirkelig medvirkning og en kirkelig gravferd. I andre tilfeller vil ønsket komme fra en aktiv kirkegjenger som ønsker askespredning, og som ikke ser at det skulle komme i konflikt med kirkens lære, og hvor de pårørende vil reagere sterkt

dersom avdøde ikke skulle få en kristen gravferd. Det å nekte kirkelig gravferd i slike tilfeller ville være vanskelig både overfor pårørende og ellers.

Erfaringene knyttet til sorgbearbeidelse og sjelesorg, viser at det for mange er viktig og at det har stor verdi å ha en konkret grav å gå til, et forankringssted for takknemlighet og minner. Mange som har valgt askespredning, spør senere om det er mulig å sette opp et gravminne, slik at en får et konkret gravsted å gå til rundt fødselsdager og andre dager for markering. Å ha et konkret gravsted viser seg ofte å ha en positiv betydning for sorgarbeidet og for å komme til rette med et eksistensielt tap.

Noen historiske momenter

Når kremasjonsbevegelsen kom til Norge på slutten av 1800-tallet, var det sterke kirkelige protester mot å innføre kremasjon, som en mente stred både mot kristen gravferdstradisjon og gravferdssymbolikk. Lov om ligbrønning kom i 1898 og i 1906 ritualforslag for kirkelig medvirkning ved kremasjon, og det ble her slått fast at prestene ikke kunne nekte å tjenestegjøre ved kremasjoner. Det tok likevel lang tid før kremasjon ble akseptert i mange kirkelige miljøer, bl.a. fordi det er begravelse som er den gravferdsformen som omtales i Ny testamentet. Kremasjon ble sett på som en hedensk skikk preget av panteistisk virkelighetsforståelse. Kremasjonsbevegelsen var i praksis negativ til det kristne syn på døden og legemets oppstandelse.

Oppsummering

Selv om det kan være gode teologiske, sjelesørgeriske og mentalhygieniske grunner som taler mot askespredning og at kirkens symbolsk-liturgiske billedspråk tydelig forutsetter kistebegravelse, er det grunn til å vurdere nærmere om det er teologiske grunner for å nekte kirkelig gravferd som skal avsluttes med askespredning.

Høringsinstansene bes derfor om å gi innspill til følgende spørsmål:

1. Er det teologiske grunner som gjør kirkelig medvirkning ved askespredning vanskelig/umulig?
1. Er det legitimt å skille mellom kirkelig medvirkning ved selve gravferden - men si nei ved spredningen?
2. Skal medvirkning ved slik gravferd være opp til den enkelte prest? Skal man kunne reservere seg?
3. Hvis en mener at det ikke er tilstrekkelig teologiske momenter imot askespredning, bør det da lages en liturgi som kan benyttes ved selve askespredning?

25.10.2011